

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 1.

V Ljubljani, 4. prosinca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloga poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Sedeminštirideseto novo leto. — Naš denarni zavod. — Stik z ljudstvom. — Moderna šola. — Božična zborovanja. — „Božični dar tržaškemu učiteljstvu“. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica upravnništva. — Inserati.

Sedeminštirideseto novo leto.

Dragi tovariši in mile tovarišice! Vem, da marsikdo izmed vas z menoj vred nestrpno pričakuje prve številke našega ljubega „Tovariša“, da si z njo vsaj malo razžene mračne megle, ki mu zakrivajo bodočnost našega bednega življenja. Tovariši, ki nam oskrbujejo ta naš prepotrebni list, so mnokrat prav radovedni, časih tudi tako predrzni, da se prikradejo blizu zelenih miz, kjer kuhajo naše maslo; oni vidijo in vedo torej marsikaj, kar je nam, ki tičimo v zameđenih hribih, še popolnem prikrito. Oni torej lahko uravnajo svoje delovanje po teh zaznavah in oni nas lahko razvesele, pa tudi ožalostijo z marsikatero novico.

Upajmo, da nam z novim letom poročajo mnogo veselega in nam tako dvignejo pogum, ki hoče že tega in onega ostaviti.

Dragi! Tudi jaz bi vas rad razveselil, a ne morem vam postreči z važnimi novostmi izza zelenih miz; omejiti se moram temveč na razgled, ki se mi nudi z mojega hriba. In tu se mi poraja zavest, ki mi polni sree, zavest namreč, da se uresničujejo tudi za nas besede: „Zora puca, bit će dana!“ A ne mislite, dragi moji, da vam hočem sedaj na dolgo in široko razlagati, kako se pripravljajo naši „dični“ poslanci to in onstran Save, ob bistri Soči in ob šumeči Adriji za naskok na deželne in državne blagajnice nam v korist. Ne, tega mi moj razgled ni podal; zore, da, niti zorice nisem videl od te strani. Ona zora, ki me napolnjuje z veseljem, je veliko trdnejša kakor so obljube in govorniške vaje naših poslancev in tudi ministrov, ona je nepremagljiva moč, ki nas vodi sigurno do naših smotrov. Imenuje se stanovska zavednost in solidarnost učiteljstva! Mnoga znamenja so mi pokazala, da se širi stanovska zavednost med nami, da se vedno tesneje družimo in se vedno bolj zavedamo svoje moči.

In to, bratje in sestre, je naša najlepša zora, ker resnično, resnično vam povem: Bodimo vselej in povsod zavedni učitelji, stojmo v boju, kakor se možem spodobi, in delajmo po geslu: Eden za vse, vsi za enega — in vse drugo nam bo navrženo!

Moledovali smo zdaj tu, zdaj tam, klanjali smo se temu in onemu in naslanjali pa tudi naslajali smo se ob prijaznih besedah raznih mogočnejšev — a vse zaman. Pomoči, temeljite pomoči ni bilo od nikoder, od lepih besedi pa se tudi učitelj

ne zredi. Sedaj pa smo se začeli naslanjati na lastno moč, in verjemite mi, to je prava pot, ki nas privede prej ali slej sigurno do smotra. Vztrajajmo na nji in skrbimo, da stopi nanjo v najkrajšem času slehrni tovariš in slehrna tovarišica!

Oglašali se bodo tudi vbodoče z leve kakor z desne sirenski glasovi, obetajoč nam zlatih gradov, ako jim sledimo; a ne vdajmo se! Naša pot bodi pot močatosti, resnice in pravice, ostanimo apostoli napredka in prosvete ter ne prodajajmo svojega prepričanja za skledo leče!

V tem oziru nam obeta ravno pričeto leto mnogo izkušnjav. Novi volilni red stopi v veljavo in izroči Kranjsko povsem mračnežem in nazadnjakom, na Štajerskem pa se obeta volilni boj, kakršnega še v tej deželi sloge in miru ni bilo. Tu in onstran Save bo imelo posebno učiteljstvo jako težavno stališče. Vse se bo oziralo nanj, vse ga bo iskalo, vse ga vabilo, vse se mu grozilo. Dal Bog, da ne najde ta važen trenutek majhnih ljudij med nami! Ne bodi nikogar, ki bi tekal za onimi, ki so slučajno močnejši, samo zaradi njihove moči, če niso tudi značajni.

Ne strašimo se raznih groženj! Slabeje kakor je sedaj ne more priti, in naj vlada katerakoli stranka. Vsaka sila rodi protisilo, in čim hujši je pritisk, tem hitreje pride reakcija, ki uniči apostole teme in nazadnjaštva. Naše delo ni bilo zaman. Že se svita tudi med prostim narodom in že se zbirajo in stiskajo pesti, da udarijo one, ki bi hoteli trpinčiti največje dobrotnike človeštva — učitelje in učiteljice.

Moč resnice in pravice je nepremagljiva; tema jo more sicer za čas zakriti, a ne uniči je nikdar, končno premaga vse ovire ter zavlada v vsi svoji krasoti in mogočnosti. To prepričanje bodi naša vodnica v bodočnosti, ono nam naj daje moči zoper vse napade, ono nam naj kliče dan za dnem: Bodočnost je naša!

V tej zavesti stojmo trdni kakor skala v najhujšem boju! Viharji naj drviijo preko naših glav, a nikdar ne uklonimo tilnika! Čim ponosnejše se bomo držali, tem hitreje si pridobimo spoštovanje pri vseh slojih, ker značaje spoštujejo incenijo tudi nasprotniki, omahljivce pa vsakdo zaničuje. Torej: Ne vdajmo se!

Vi pa, voditelji naši, ki vas je postavilo naše zaupanje na čelo raznim društvom in na druga zaupna mesta, zavedajte se

v tem velepomembnem trenutku svoje velike odgovornosti. Na vas je, da nas učite in vodite, da nas družite in jačite in nam s svojim zgledom prednjačite na pravi poti. Vi morate paznim očesom motriti vsakokratni položaj ter izkoriščati, kar je nam ugodno, in odbijati, kar je škodljivo za nas. S ponosom se bo oziralo vse učiteljstvo na one voditelje, ki se žrtvujejo naši stvari, cenili jih bodo še naši zanamci, gorje pa onim, ki bi nas s svojo malomarnostjo oškodovali. Takim pač recimo pri prvi priliki: „Poberi se, ti nevedni hlapec!“

Oborožimo se torej s samozvestjo in glejmo resno pa brez obupa v bodočnost. Sprejmimo boj, če nam ga ponujajo, prej ali slej zmagamo gotovo, ker: „Zora puca, bit će dana“.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca grudna 1906 K 231.879-63.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Stik z ljudstvom.

Učitelji so dolžni prav skrbno gojiti stik z domačo hišo, ki je potreben v interesu pouka in šolskega obiskovanja, zlasti pa v interesu vzgoje.

§ 120. dokončnega šolskega in učnega reda.

Dognana resnica je, da je pri vzgoji otrok ves trud učiteljev zaman, če ga pri tem težavnem delu ne podpira domača

hiša. Zato je potrebno, da se dom in šola pri pouku in pri vzgoji otrok vzajemno podpirata in skupno delujeta pri tej vzvišeni nalogi. Bodisi domača vzgoja otrok še tako dobra, če pa ni združena s šolsko vzgojo, je več kakor gotovo, da je taka vzgoja enostranska ter podobna na zunanost lepi stavbi, ki je pa zidana na peščenih tleh in so njeni notranji prostori popolnoma popačeni. Nasprotno pa zopet tudi najboljša šolska vzgoja ne hasne otroku ničesar, če starši podirajo, kar je z velikim trudom zgradila šola. Zategadelj je nujno potrebno, da hodijo starši in učitelji pri vzgoji otrok z roko v roki, da torej oba ta dva velevažna vzgojevalna faktorja sporazumno delujeta v prid otrok in blagor človeštva; domača vzgoja mora postaviti dober temelj, šolska vzgoja pa izpopolnjuje, kar je započela domača vzgoja. Da pa temlože in čimprej doženemo ta smoter, zato je potrebno, da pride učitelj večkrat v stik s stariši šolske mladine in le-ti pa zopet z učitelji svojih otrok.

Ni namen in tudi ne naloga našega lista, da bi razkladali staršem, kako naj si prizadevajo priti z učitelji večkrat v stik — to se bo zgodilo s posebnim listom za starše, ki ga bo izdajala učiteljska organizacija*) — ampak naloga našega lista je, da pokažemo učiteljstvu, ob katerih prilikah naj prihaja v stik s stariši šolske mladine, oziroma v stik z ljudstvom.

Začnimo s šolskim letom!

1. Vpisovanje šolske mladine.

Prva prilika, ki se nudi učiteljstvu, zlasti še šolskim voditeljem, razgovarjati se s stariši o pouku in vzgoji otrok, je vpisovanje šolske mladine. Pri tej priliki opozori učitelj starše in njih namestnike lahko na marsikako napako otrok ter jim pove, kar se mu zdi potrebno v interesu pouka in šolskega obiskovanja, zlasti pa še v interesu vzgoje. Zato naj pa na večrazrednicah sodeluje pri

*) Primerni članki in dopisi naj se že zdaj pošiljajo na naslov „Učiteljske tiskarne“, kakor pišemo v današnjem Vestniku. Uredn.

Moderna šola.

Utopija iz Devete dežele.

Poročal na učit. večeru v Ljubljani Karel Wider.

Bil je mrzel jesenski dan in jaz sem umrl.

Trudno moje truplo je padlo v grob, moj duh pa je razprostil svoja krila, se dvignil nad zemski prah, plaval višje in višje in se ustavil pri nebeških vratih. Strahom sem čakal tu, da se odpro ta težka, zlata vrata. Čakal nisem dolgo. Tiho in veličastno so se odprla, in nasproti mi je zasijalo vse veličastvo nebeškega kraljestva. Vhod pa mi je zapirala visoka postava čestitljivega nebeškega vratarja, čegar oko me je pazno in dlje časa motrilo.

Z mogočnim glasom me slednjič vpraša: „Kdo si in odkod?“

Jaz pa odprem ponižno svoja usta, kakor smo jih odpirali ponižno že tam doli na zemlji, in s tihim glasom odgovorim: „Učitelj sem s slovenske zemlje.“

Takrat bi ga morali videti vi vsi tam doli na grešni zemlji, vi vsi, ki ste nas prezirali in zaničevali, ki ste nas topli in suvali, ki nam niste rezali zadostnega kruha, pač pa nam težke, železne paragrafe obešali na šibke vratove in hrbte, da so se prevelike teže šibili liki tenka veja pod snežno plastjo; videti bi ga morali tega čestitljivega moža, kako mu je radosti zaiskrilo

jasno oko, kako se mu je razlilo po starem obrazu veselje in je razprostrl roki, kakor da me hoče blagosloviti in objeti vse hkrati. Zdrknul sem na kolena, da prejmem blagoslov teh svetih rok: te roke pa so me objele in vzdignile in pritisnile na prsi, usta njegove pa so govorile blažene besede: „Pridi, pridi k meni, ti trpin s slovenske dežele!“

Prišel sem v raj. Godilo se mi je dobro. Živel sem tjavendan brez vsakega dela. Pohajkoval sem po širnih nebeških livadah, ustavil se pri tem in onem znancu, pil nektar namesto dolenjskega evička, namesto kranjskih klobas prigrizoval rajsko ambrozijo. V par dneh sem postal popolnoma domač tam gori in, pošteno povedano, jel sem se dolgočasiti. Družbe je bilo res dosti, a nič kaj po moji volji. Najrajši sem se bratil s starimi kranjskimi učitelji, a tudi njih zastarelih nazorov sem se kmalu naveličal, saj sem živel tam doli na zemlji v zlati dobi novih struj. Kakor večerna senca se je plazil za meno dolgočas. Premišljevali sem začel, kako bi ušel iz tega svetega kraja, če za dlje ne, vsaj za kakšen dan. A iz nebeškega raja ni lahko priti. O tem sem se prepričal, ko sem večkrat lazil tam okrog velikih vrat in jih izkušal odpreti. Zaman — trdno so bila zaprta in ključ dobro spravljen v Petrovem žepu.

Nekoč me dobi sv. Peter. Postala sva si medtem dobra prijatelja, marsikateri kozarček sva izpraznila v kakem skritem nebeškem kotičku.